

Miljølovgivning i Grønland

Af Henning Ettrup

»Menneskelige aktiviteter har altid grebet ind i den naturlige, biologiske balance i jordens såkaldte økosystem gennem udnyttelse af de naturgivne ressourcer. De skadelige virkninger af sådanne indgreb har gennem århundreder især vist sig i forhold til andre levende organismer end mennesket selv. Den teknologiske udvikling og befolkningstilvæksten i det 20. århundrede tilføjede imidlertid problemet om bevarelsen af den naturlige, biologiske balance en hidtil upåagtet dimension. Rovdriften på de naturgivne ressourcer, befolkningstilvæksten og den øgede industrilakering indebærer en så omfattende forurening og miljøforringelse, at den hidtidige udvikling, hvis der ikke hurtigt finder en ændring sted, kan indebære endog særdeles alvorlige permanente forringelser af miljøet.

På denne baggrund fandtes det for flere år siden i en række lande nødvendigt at stille krav til en effektiv bekæmpelse af forureningen og en bevarelse af det menneskelige og naturlige miljø...«

Således indledes bemærkningerne til den første grønlandske forordning om miljøbeskyttelse.

Også i Grønland har man altså fundet tiden inde til nu at få en lovgivning på miljøområdet. Tidligere har man ikke haft en egentlig miljølovgivning, og ej heller været omfattet af den danske lovgivning. Alligevel har den danske stat dog været den ansvarlige på området.

Ved årsskiftet 1988/89 er det forhold imidlertid blevet ændret med ikrafttrædelsen af »Landstingsforordning nr. 12 af 22. december 1988 om beskyttelse af miljøet«. Samtidig hermed overtog Grønlands Hjemmestyre ansvaret på området.

Ønsket om at få en lovgivning på området, hvilket blev fremsat af Landsrådet allerede i 1977, skyldes ikke, at man har akutte miljøproblemer, men at man fandt det nødvendigt på baggrund af det stigende befolkningstal og den øgede industrialisering at få et redskab, hvormed man i relevante tilfælde kunne gribe ind. To år senere i 1979 – samme år som indførelsen af hjemmestyret – nedsattes under Ministeriet for Grønland en arbejdsgruppe, som skulle gennemgå de gældende bestemmelser på miljøområdet med henblik på at

*Spor i terræn efter køretøj. Sådanne spor kan holde sig i årevis, ændre jordbund, komprimere og ændre vegetationen.
Foto: Jørgen Taagholt, Mestersvig, juni 1981.*

udarbejde en egentlig grønlandsk lovgivning. Dette arbejde gik lidt trægt, og på baggrund af et ønske om selv at overtage administrationen af miljøområdet i 1988 eller 89 blev det derfor i 1986 besluttet at overføre arbejdsgruppens formandsskab og sekretariatsfunktion til Grønlands Hjemmestyre, hvilket så skete i 1987. Allerede i foråret 1988 var derefter et forslag klar til fremlæggelse til foreløbig drøftelse i Landstinget. Landstinget gav tilslutning til den fremlagte skitse med enkelte bemærkninger. Hjemlen til udstedelsen af forordningen forudsatte en »lov for Grønland om miljøforhold« udstedt af Folketinget. Udkastet til en sådan blev samtidig fremlagt og godkendt i Landstinget.

Et endeligt forslag til landstingsforordning kunne nu efter Landstingets anvisninger udarbejdes af den arbejdsgruppe, der var nedsat med henblik på udarbejdelsen af miljølovgivningen. Forslaget var klar til fremlæggelse på Landstingets efterårssamling 1988, hvorunder Landstinget godkendte det udarbejdede forslag i uændret form.

Forordningen tager udgangspunkt i »verdens bedste miljølov« – nemlig den danske. Den er derfor også opbygget som en rammelovgivning, der giver hjemmel til at udstede uddybende regler på en hel række områder. Men den afviger alligevel også på flere væsentlige punkter herfra, bl. a. ved andre myndigheds- og klageinstanser, ligesom den selvfølgelig er tilpasset grønlandske

forhold. Formålet med lovgivningen er selsvagt at give grundlaget for den fremtidige indsats mod forurening og anden miljøforringelse.

Lovgivningen omfatter kun de ydre omgivelser og den miljømæssige sikring heraf, ligesom områder omfattet af anden lovgivning (f. eks. råstofudvinding) generelt heller ikke er omfattet.

Men hvordan er forordningen så bygget op? Det er en efter grønlandske forhold ret omfattende lovgivning.

I kapitel 1 er formålet med landstingsforordningen beskrevet. Det er kort sagt at forebygge og bekæmpe forurening – herunder også støjforurening – af det omgivende miljø, at tilvejebringe nogle sundhedsmæssige regler for bevarelse af menneskers sundhed, og at bevare et alsidigt dyre- og planteliv.

Ovennævnte skal dog vægtes mod den samfundsmæssige nytte af den pågældende virksomhed og omkostningerne forbundet med investeringer i nødvendige beskyttelsesforanstaltninger. Dette afvejningsprincip findes ikke længere i den danske miljølovgivning.

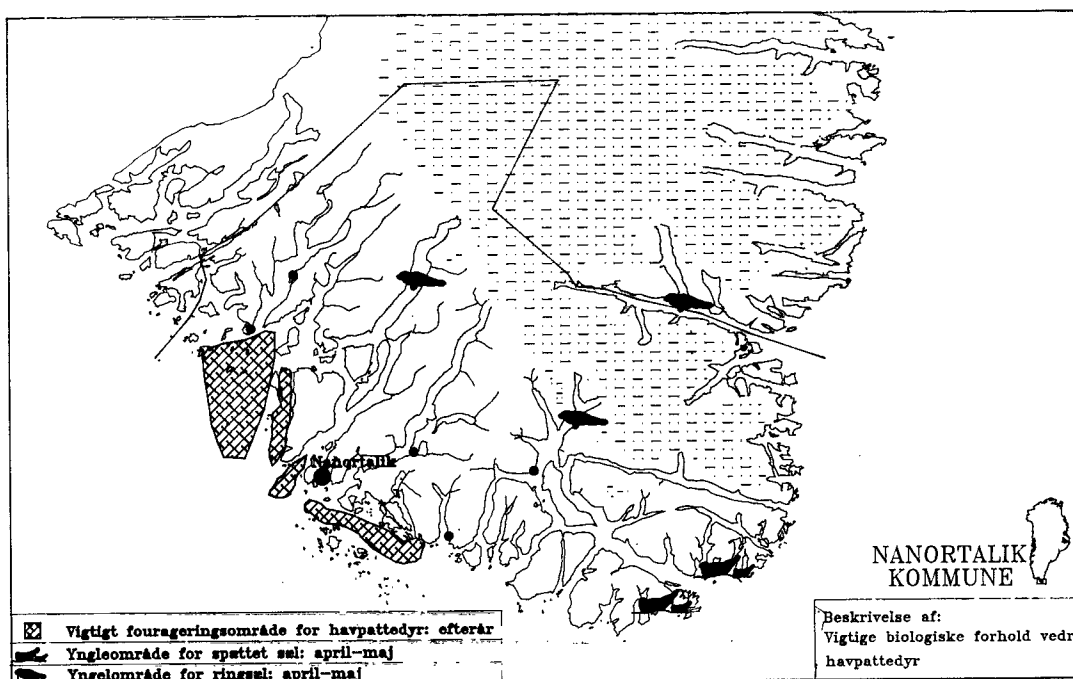
I kapitel 2-4 er myndighedsforhold og tilsynets udøvelse, som det er fordelt mellem landsstyret og kommunerne, opgjort. Det er fastlagt, hvor landsstyret kan fastsætte nærmere regler i form af bekendtgørelser og vejledninger. For at være lovgivningsmæssigt rustet er der her taget højde for anlæg, der bliver aktuelle i den nærmeste fremtid, og også for ting, der sikkert ikke bliver aktuelle før langt ud i fremtiden. Tilsynet med virksomhederne føres naturligt af kommunen, der som lokal myndighed

må formodes at have størst kendskab til lokale forhold.

Undtaget herfra er de i kapitel 5 omtalte særligt forurenende virksomheder, der fremgår af et bilag til landstingsforordningen. Det drejer sig om de virksomheder, der betragtes som værende mest miljøbelastende, hvoraf nogle er af en art, vi endnu ikke har her i landet, men som er medtaget for en sikkerheds skyld. Systemet er, at inden man påbegynder en sådan virksomhed eller udvider en eksisterende, skal man have en godkendelse fra landsstyret. En sådan godkendelse bliver selvfølgelig kun givet efter en grundig undersøgelse af virksomhedens miljøforhold. Undtaget herfra er bestemte virksomhedstyper (stjernemærket: *), der, såfremt de anlægges i overensstemmelse med en til den type virksomheder gyldig lokalplan, ikke skal indhente en selvstændig godkendelse i landsstyret.

Kapitel 6 omhandler beskyttelse af drikkevand samt andet ferskvand til industrien. Man har her lagt sig tæt op ad allerede gældende regler for vandforsyning med hjemmel til for landsstyret at udstede nye regler herom, såfremt det skønnes nødvendigt.

I kapitel 7 om beskyttelse af hav- og ferskvand har man også lagt sig tæt op ad gældende regler i henhold til anden lovgivning. Det skal bemærkes, at landslægeembedet skal inddrages i sager vedrørende godkendelser i henhold til kapitel 5, vedrørende alle sager i henhold til kapitel 6 om drikkevand og også vedrørende afgørelser om spildevand, idet landslægeembedet har det sundhedsmæssige ansvar.

Kilde: Hjemmestyrets database »Grønlands levende ressourcer og naturværdier. Helle Siegstad 1989.

I kapitel 8 er der en hjemmel til, at man kan fastsætte regler for kortlægning og planlægning af miljømæssige forhold, mens der i kapitel 9 er indsat nogle minimumsregler for udstedelse af forbud eller påbud, idet der ikke findes nogen forvaltningslov gældende for Grønland.

Man har endvidere fundet det hensigtsmæssigt med en administrativ klageinstans, der er nærmere beskrevet i kapitel 10, ligesom der i kapitel 11 endelig er opregnet sanktionsbestemmelser for overtrædelse af landstingsforordningen.

Som det fremgår af ovennævnte, har man nu fået et instrument, med hvilket man kan håndtere miljøproblemer af lokal karakter, og fremtiden må så vise, hvilken indflydelse det får på den miljømæssige udvikling i Grønland.

Litteratur:

Grønlands Hjemmestyre 1989: Landstingsforordning nr. 12 af 22. december 1988 om beskyttelse af miljøet.